ION DRUȚĂ ÎN DOCUMENTELE ARHIVEI FOSTULUI CC AL PCM

Ruslan ŞEVCENCO
CZU: 930.25:351.746.1:929(478) *rsevcenco@gmail.com*
Druță,I.

Începutul activităţii marelui scriitor al Moldovei, Ion Druţă, nu se reflectă în documentele Arhivei Organizaţiilor Social-Politice (fosta Arhivă a CC al PCM). În această perioadă (1951-1959) el a reuşit să editeze lucrările *Problema vieţii* (1951), *La noi în sat* (1952), *Poveste de dragoste* (1954), *Frunze de dor* (1957), *Dor de oameni* (1959) [2].

Dar, editând în 1959 piesa „Casa mare”, I. Druţă a intrat în conflict cu autorităţile republicii, deoarece, în opinia lor, opera promova regretul faţă de trecutul burghez [3:22:75:286]. Ca urmare, după publicarea operei, şeful secţiei de agitaţie şi propagandă a CC al PCM A.Medvedev a interzis achitarea onorariului pentru autor (numai după mai multe apeluri telefonice el a primit 1.500 de ruble din cele 5.000). I. Druţă a fost nevoit să trăiască un an fără niciun ban. După aceasta a plecat la Moscova, unde s-a stabilit. Acolo, în 1961, I.Druţă, întâmplător, s-a întâlnit cu secretarul al II-lea al CC al PCM, N.Melnikov, care l-a întrebat cu ce ocazie se află la Moscova. Druţă i-a răspuns că Moscova îl hrăneşte, iar la Chişinău nimănui nu-i mai pasă de el [3:22:68:33, 43-44; 3:22:75:68, 252-253].

În continuare, situaţia în jurul lui I. Druţă s-a acutizat, pentru că în revista moscovită „Partiynaia jizni” a apărut un articol, conţinând o critică cu impact distrugător la adresa scriitorului. Mai mult ca atât, chiar şi unii dintre scriitorii Moldovei (E. David, P. Cruceniuc), de asemenea, s-au năpustit asupra lui cu acuzări, precum că „caracterul piesei este arhaic”, „piesa nu oferă nimic pentru educaţia cititorului”, „este ruptă de viaţă” etc. [3:22:262:54-58, 71-72].

Însă, în favoarea lui Druţă s-a exprimat primul secretar al CC al PCM I.Bodiul, care, în 1962-1963 considera că în lucrările lui „sunt neajunsuri, însă, în baza lor nu putem trage concluzii generale, care sunt la limită cu acuzările politice”. El a declarat că în lucrările lui I. Druţă

s-au regăsit contemporaneitatea şi eroismul poporului sovietic, cerând toleranţă faţă de el [3:22:30:88; 3:22:75:286; 3:23:1:119-120].

Dar, după discursul lui I.Druţă la Congresul al III-lea al Scriitorilor (14-15 octombrie 1965), în cadrul căruia Druţă a constatat că limba moldovenilor a devenit o amestecătură cu cea rusă, aceste şi alte afirmaţii ale lui erau numite de Biroul CC, în şedinţa din 13 decembrie 1965, drept „tendinţe naţionaliste" şi, astfel, numele lui, cu puţine excepţii, dispare pe câţiva ani din documente [3:25:25:23; 3:27:1:257].

În 1970 revista moscovită „Drujba narodov" l-a înaintat pe I. Druţă pentru decernarea Premiului de Stat al URSS pentru romanul *Povara bunătăţii noastre* (1963). Însă, în urma demersului lui I.Bodiul către Preşedintele Comitetului unional pentru decernarea premiilor „Lenin" şi de Stat, I. Druţă nu a fost decorat cu acest premiu important [1, p.68]. Ba mai mult. Conducerea republicii (membrul Biroului CC al PCM Gh. Antoseac, prim-secretarul Comitetului raional de partid Cotovsc Gr. Eremei) în acelaşi an, 1970, a înaintat scriitorului noi acuzări cu referire la acest roman: „a redus rolul partidului şi comsomolului", „falsifică procesele istorice", „se exprimă contra colectivizării", susţine că frontiera moldo-română trebuie anulată, consideră că limba rusă trebuie să se cureţe de aşa tip de cuvinte ca „soviete", „colhozuri" etc. [3:31:2:7; 3:31:52:63-65; 3:31:64:79-80]. I.Bodiul a continuat să aducă acuzări scriitorului şi la Congresul al XIII-lea al PCM (24-26 februarie 1971), menţionând că I. Druţă, într-o formă pervertită, a redat procesul transformărilor socialiste la sate şi s-a condus de ideea „pseudoumanistă" de unitate a oamenilor, indiferent de apartenenţa lor socială, dar nu a spus nimic despre faptul că conducerea republicii a protestat împotriva decernării lui I. Druţă a Premiului de Stat [3:32:48:169, 220]. În pofida faptului, că conducerea partinică şi chiar cea a Uniunii Scriitorilor a trecut la critica dură la adresa scriitorului, unii critici literari ai republicii continuau să proslăvească lucrările lui I. Druţă, comparându-le cu ale lui F. Rabelais [3:32:46:48, 53; 3:32:48:424]. Funcţionarii însă care nu ţineau legături strânse cu scriitorii, susţineau cursul organelor de partid la condamnarea lucrării *Povara bunătăţii noastre* (şeful secţiei de cultură a Comitetului Executiv Chişinău P. Cazacu) [3:34:231:51].

În pofida atitudinii duşmănoase faţă de I. Druţă în Moldova, el a fost susţinut şi promovat la Moscova, unde lucrările scriitorului obţineau

cele mai înalte aprecieri. I. Bodiul şi secretarul CC pentru ideologie I.Calin, în martie-aprilie 1977, au trimis chiar câteva proteste redactorului ziarului „Pravda”, V.Afanasiev, preşedintelui Comitetului unional de stat pentru televiziune şi radiodifuziune S.Lapin şi preşedintelui Comitetului unional de stat pentru edituri B.Stukalin, afirmând că Druţă „ponegreşte” organele de partid, le arată drept trădătoare ale intereselor naţionale, aproape identice cu „orientarea naţionalistă, proromânească”, şi „publicul larg” din republică „nu împărtăşeşte” viziunile lui [3:44:7:12, 14-15]. Din cauza faptului că I. Druţă a fost supus unei critici aspre, cărţile lui au încetat să fie editate, iar piesele – montate în republică, provocau proteste din partea scriitorilor Moldovei, care erau expuse la adunarea partinică a Uniunii Scriitorilor la 6 noiembrie 1980 [3:52:4:40].

După plecarea lui I. Bodiul de la conducerea republicii (el a devenit prim-vicepreşedinte al Guvernului URSS), I. Druţă s-a adresat, la începutul a.1981, urmaşului acestuia, S.Grossu, cu o scrisoare, în care s-a plâns că este persecutat şi ignorat în patria sa, Moldova. Secretarul al II-lea al CC, N. Merenişcev, a considerat argumentele lui „nefondate”, motivând această opinie prin faptul că lucrările şi piesele lui I. Druţă au fost de mai multe ori reeditate şi montate în Moldova, dar el respinge toate obiecţiile la adresa sa şi nu răspunde la propunerile editurilor republicii de a publica lucrările lui [3:57:7:11-12].

Totuşi, după plecarea lui I. Bodiul, atitudinea conducerii republicii faţă de I. Druţă a început puţin să se atenueze. Atacurile dure la adresa scriitorului s-au terminat, deoarece S.Grossu manifesta mai multă toleranţă faţă de el. În scurt timp, intelectualitatea republicii a înţeles acest lucru. Secţia de cultură a Comitetului Central, bazându-se pe opinia Academiei de Ştiinţe a Moldovei, în 1982 a propus revenirea la montarea pieselor lui I.Druţă în teatrele republicii [3:58:72:104]. Şi atitudinea conducerii Uniunii Scriitorilor a republicii a devenit mai loială faţă de I. Druţă [3:61:6:119-120]. Dar manifestarea poziţiei duşmănoase faţă de marele scriitor s-a simţit şi mai târziu: în august 1985, Secretariatul CC al PCM a decis să reducă din volumul articolului despre I. Druţă în Enciclopedia „Literatura şi arta Moldovei”, iar în toamna a.1987 oponenţi ai lui I. Druţă au publicat în presa republicii o serie de articole denigratoare despre el [3:64:347:16; 3:65:25:68].

Din cele spuse, putem concluziona că atitudinea autorităţilor faţă de scriitorul I.Druţă şi opera sa în perioada examinată a trecut prin câteva etape: 1) 1951-1958 – când I.Druţă a fost unul dintre mulţi scriitori republicani, la activitatea cărora autorităţile nu atrăgeau atenţie deosebită; 2) 1958-1961 – conflictul în jurul piesei „Casa mare", după care a urmat ignorarea de către autorităţi a lui I.Druţă şi primele încercări de a efectua presiuni asupra lui; 3) 1961-1965 – prim-secretarul CC al PCM I. Bodiul manifestă toleranţă în susţinerea lui I.Druţă; 4) 1965-1970 – după congresul al III-lea al Uniunii Scriitorilor (14-15 octombrie 1965), I.Druţă se află într-o opoziţie deschisă cu autorităţile republicii; 5) 1970-1980 – atacuri frecvente asupra lui I.Druţă în presă, încetarea publicării operelor şi montării pieselor lui în teatrele Moldovei; 6) 1981-1987 – „dezgheţul" treptat în atitudinea autorităţilor faţă de I.Druţă, deşi manifestarea poziţiei duşmănoase faţă de el continuă.

Referinţe:

1. CAȘU, I. *„Politica naţională" în Moldova Sovietică* (1944-1989). Chișnău: Cartdidact, 2000. 214 p.
2. https://www.autorii.com/scriitori/ion-druta/
3. Arhiva Organizațiilor Social-Politice a Republicii Moldova. Fondul 51, inventar, dosar, pagină.